

BEPUSHTLIK VA UNING SABABLARI

Sulaymonova Madina Shuxrat qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti ordinatori

Annotatsiya: Maqolada bepushtlik tushunchasi, uning asosiy sabablari, turlari va zamonaviy tibbiyotda qo'llaniladigan diagnostika usullari hamda davolash yondashuvlari haqida ma'lumot berilgan. Muammo nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy omillar bilan ham bog'liqligi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Bepushtlik, reproduktiv salomatlik, gormonal buzilish, tuxumdon, spermatozoid, in vitro urug'lantirish.

Kirish

Bepushtlik – bu er-xotin ma'lum vaqt (kamida bir yil) davomida muntazam jinsiy hayot kechirgan holda homiladorlikka erisha olmasligi holatidir. Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha har oltinchi juftlikda bepushtlik muammosi uchraydi. Bu muammo nafaqat tibbiy, balki oilaviy, psixologik va ijtimoiy oqibatlariga ham olib keladi.

Asosiy qism

Bepushtlik ikki xil bo'ladi: birlamchi (ayol hech qachon homilador bo'lmagan) va ikkilamchi (ilgari homiladorlik kuzatilgan, biroq keyinchalik qayta homiladorlik yuz bermagan).

Ayollar bepushtligining asosiy sabablari orasida tuxumdon faoliyatining buzilishi, gormonal nomutanosiblik, bachadon naychalari o'tkazuvchanligining yo'qolishi, bachadon va endometriy kasalliklari hamda yallig'lanish jarayonlari muhim o'rin tutadi. Shuningdek, erta menopauza, tuxumdonlarda kista va polikistoz sindromi ham bepushtlikka olib kelishi mumkin.

Erkaklarda esa bepushtlikning asosiy omillari – spermatozoidlarning soni va sifatining pasayishi, ularning harakatchanligining yetarli emasligi, jinsiy bezlar faoliyatining buzilishi, moyaklarda yallig'lanish jarayonlari yoki varikotseledir.

Umumiy omillar qatorida irsiy kasalliklar, surunkali infeksiyalar, immun tizimi buzilishlari, zararli odatlar (chekish, spirtli ichimlik iste'moli), stress va noto'g'ri turmush tarzi ham bepushtlikka olib kelishi mumkin. Atrof-muhitning salbiy ta'siri – ekologik ifloslanish, radiatsiya va zararli ishlab chiqarish omillari ham reproduktiv salomatlikka jiddiy xavf tug'diradi.

Zamonaviy tibbiyot bepushtlikni aniqlashda ultratovush tekshiruvi, gormonal testlar, spermogramma, laparoskopiya kabi usullardan foydalanadi. Davolash esa sababga qarab belgilanadi: gormonal muvozanatni tiklash, jarrohlik aralashuvi,

yallig'lanish kasalliklarini davolash, reproduktiv texnologiyalar (masalan, sun'iy urug'lantirish yoki in vitro urug'lantirish – IVF).

Xulosa

Bepushtlik – jiddiy tibbiy va ijtimoiy muammo bo'lib, uning sabablari xilma-xil va murakkabdir. Muammoni erta aniqlash va to'g'ri davolash yondashuvini tanlash orqali ko'plab oilalarda farzand ko'rish imkoniyati yaratiladi. Shuning uchun bepushtlikni nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy muammo sifatida ham baholash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova N., Reproktiv salomatlik asoslari. – Toshkent: Tibbiyot, 2020.
2. Qodirov A., Akusherlik va ginekologiya. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
3. World Health Organization (WHO). Infertility: definitions, prevalence and treatment. Geneva, 2022.
4. American Society for Reproductive Medicine (ASRM). Guidelines on infertility evaluation and treatment. Washington, 2021.